

Forslag til Finanslov for 2015

(Naalakkersuisoq for Finanser og Råstoffer)

Forelæggelsesnotat

(Naalakkersuisoq for Finanser og Råstoffer)

1. behandling

På vegne af Naalakkersuisut fremsætter jeg forslaget til finansloven for 2015. Nærværende forslag til finanslov er speciel, idet den bliver vedtaget i det samme år, som den kommer til at gælde.

Mål og principper for den økonomiske politik

Vores økonomi er under pres. Det er ikke nogen hemmelighed. Problemet er, at de økonomiske udfordringer er accelereret de seneste år. Lad mig bare nævne et par eksempler. Færre indtægter fra Thulebasen i fremtiden, og et stort fald i rejekvoten i Vestgrønland vil få økonomiske konsekvenser. Et tredje eksempel er, at vi bliver stadig færre til at forsørge flere i de næste mange år. Det alene vil blive en stor økonomisk udfordring i den nærmeste fremtid, hvis der ikke bliver taget hånd om den.

Med andre ord er behovet for handling fra både Naalakkersuisut og Inatsisartut stort, hvis vores økonomi igen skal være stabil og gradvist mere selv bærende.

Naalakkersuisuts mål med finansloven i år og indtil 2018 er, at udgifter og indtægter skal holdes i balance i denne valgperiode.

For at realisere denne ambition, har Naalakkersuisut vedtaget en række mål og principper for sin økonomiske politik. Det indebærer, at der i finansloven skal være balance eller et positivt DA-resultat for den samlede 4-årige periode, som finansloven opererer med. DA står for udgifter til drift og anlæg.

Nærværende forslag til finanslov for 2015 udviser et DA-underskud på 76 mio. kr. i 2015, men et samlet overskud på 0,8 mio. kr. for hele perioden 2015-2018.

I indeværende år budgetteres med et underskud, men allerede fra 2016 forventes der et overskud. Det skyldes, at vi igangsætter en række forbedringer til budgettet. Forbedringerne af budgettet skal dels opnås ved gennemførelse af reformer og ved udmøntning af en indtægtsreserve på knap 100 mio. kr. årligt. Derudover skal der hvert år findes en årlig besparelse på 50 mio. kr. årligt fra 2015 til 2018 på Grønlands Selvstyres drift, herunder også de underliggende institutioner. Samlet vil det betyde en nedbringelse af udgifterne på 200 millioner kroner i perioden.

Inden jeg kommer ind på behovet for at gennemføre reformer og besparelser, vil jeg komme med en kort gennemgang af landets økonomiske situation.

Vores økonomiske situation

I Økonomisk Råds seneste rapport tegnes et billede af en økonomi i tilbagegang. En tilbagegang, som begyndte i 2012 og fortsatte i 2013. Tilbagegang forventes ligeledes for 2014, mens Økonomisk Råd forventer en beskedent stigende aktivitet i 2015. Forventningen om den beskedne stigning skyldes blandt andet, at der bliver igangsat store anlægsprojekter. Her kan jeg blandt andet nævne etablering af Nuuk Havn og et nyt fængsel. Begge projekter vil give en positiv effekt på vores økonomi. Omvendt trækker nedgangen i rejkevoten fra 85.000 til 73.000 tons i 2015 i den modsatte retning. Men samlet set forventer Økonomisk Råd en beskedne stigning i vores økonomi.

Derfor understreger Økonomisk Råd endnu engang behovet for reformer, så vi kan få skabt den fornødne økonomiske fremgang og vækst i vores samfund. Hvis vi udsætter reformerne, skaber vi endnu større problemer for vort land. Naalakkersuisut ønsker at føre en aktiv politik for at imødegå de store udfordringer, som vi står over for.

I november redegjorde Naalakkersuisut i deres budgetopfølgning for, at der kan forventes et DA-underskud på godt 275 mio. kr. for Landskassens Regnskab for 2014. I begyndelsen af marts er Landskassens Regnskab ikke endeligt afsluttet endnu. Men jeg kan oplyse, at den negative afvigelse for indtægterne bliver endnu større end forventet i budgetopfølgningen. Det opvejes dog af, at mindreforbruget for drift, tilskud og lovbundne bevillinger bliver væsentligt større end tidligere forventet. For drifts- og tilskudsbevillingerne alene bliver mindreforbruget på godt 75 mio. kr. for 2014.

Faldende indtægter og tab af servicekontrakten for Thule Air Base har konsekvenser

Finansåret 2014 viste, at indtægterne blev mindre, end man havde budgetteret med. Det får den konsekvens, at Naalakkersuisut på en række områder nedjusterer indtægterne væsentligt i det aktuelle forslag til finanslov 2015. Det vedrører særligt indtægter for afgifter, salg af boliger samt renter og afdrag for Nukissiorfiits lån til landskassen. Derudover er indtægterne for udbytte, landsskat, samt selskabs- og udbytte ligeledes nedjusteret fra 2016. Det er forårsaget af, at servicekontrakten for serviceringen af Thule Air Base er tilgået et amerikansk selskab. Det samlede tab for landskassen ved udbuddet af den nye servicekontrakt til et amerikansk selskab vurderes pt. at udgøre i størrelsesorden 100 mio. kr. årligt fra 2016.

For at imødegå nedgangen i indtægterne, foreslår Naalakkersuisut, at der til 2. behandlingen af forslaget til finanslov hvert år bliver gennemført en besparelse på 50 mio. kr. En besparelse, som i forslaget til finanslov er indarbejdet under hovedkonto 20.11.56 Budgetregulering, administration.

Det er Naalakkersuisuts hensigt, at besparelserne findes på de administrative bevillinger samt øvrige drifts- og tilskudsbevillinger. I 2014 blev der et mindreforbrug på omkring 75 mio. kr. for drifts- og tilskudsbevillingerne. Derfor er det Naalakkersuisuts holdning, at den foreslåede besparelse bør kunne gennemføres, uden at borgerne mærker en større forringelse af serviceniveauet.

På hovedkonto 24.13.50 Reserve til merindtægter på skatte- og afgiftsområdet er der indlagt en indtægtsreserve på knap 100 mio. kr. årligt fra 2016. Indtægtsreserven skal imødegå tabet for landskassen ved at servicekontrakten for serviceringen af Thule Air Base er tilgået et amerikansk selskab. Indtægtsreserven udmøntes ikke i finansloven for 2015, og størrelsen heraf kan blive nedjusteret, hvis kommende forhandlinger reducerer problemets omfang.

Udtalt behov for yderligere reformer

Med nærværende forslag til finanslov for 2015 ønsker Naalakkersuisut at sætte gang i reformprocessen. I forslaget er der indarbejdet tiltag til reformer i form af blandt andet en reform af førtidspension, beskatningen af private pensionsordninger og en øget ressourcebeskatning af fiskeriet. Disse reformtiltag er budgetteret under hovedkonto 20.11.51 Effekter af reformtiltag, hvor der forventes en budgetforbedring på 70 mio. kr. i 2016 og omkring 110 mio. kr. fra 2017. Ved 2. behandlingen vil der blive fremsat ændringsforslag med en opdatering af de økonomiske konsekvenser af reformtiltagene.

Forslag til reformer vil berøre mange borgeres hverdag. Det er Naalakkersuisut klar over, men der er ingen vej udenom, hvis vi ikke skal stå med en endnu større ubetalt regning på et senere tidspunkt. Af selv samme årsag vil Naalakkersuisut bestræbe sig på at gennemføre reformerne, så den sociale balance bibeholdes. Det er vigtigt, at hele samfundet bidrager med at få løftet vores samfund ud af krisen – og ikke kun nogen enkelte grupper.

Derudover er det også væsentligt at få sagt, at vi er ikke ene om at foreslå reformer af vores samfund. I løbet af de seneste år har der lydt enslydende opfordringer fra blandt andet Skatte- og Velfærdskommissionen, Økonomisk Råd samt andre aktører i vores samfund.

Derfor opfordrer Naalakkersuisut partierne i Inatsisartut til at deltage i det kommende reformarbejde, så vi i fællesskab får skabt synlige resultater til glæde for hele samfundet. Tilsvarende går Naalakkersuisut i dialog med relevante interessenter i forberedelsen af reformforslag. Målet hermed er at skabe reel vækst, øget beskæftigelse og fremtidssikre velfærdsydelse, så økonomien også kan hænge sammen på længere sigt, når færre skal forsørge flere. Det skylder vi os selv. Og det skylder vi vores børn og efterkommere.

Reformerne handler ikke alene om at ændre på økonomiske incitament for den enkelte, men også om at få mere ud af landets ressourcer og erhvervsmæssige potentialer.

I finanslovsforslaget er der indarbejdet et forslag til ny afgiftsstruktur for at bane vej for at tiltrække flere krydstogsturister til Grønland. Naalakkersuisut er tilsvarende ved at igangsætte nye initiativer på fiskeriområdet, så vi udnytter de maritime ressourcer på en bedre måde. I dette arbejde vil de væsentlige interessenter omkring fiskerierhvervet blive inddraget. Reformerne skal bane vejen for en modernisering af det kystnære fiskeri, så det bidrager med et større samfundsmæssigt afkast til samfundet, blandt andet ved at udnytte hele ressourcen gennem hensigtsmæssige rammebetingelser. De kommende reformer på fiskeriområdet, som er under forberedelse i samarbejde med relevante interessenter, skal bidrage hertil.

Jeg kan i øvrigt henvise til Naalakkersuisuts kommende politisk-økonomiske beretning for 2015, som har en mere indgående beskrivelse af Naalakkersuisuts reformplaner.

Politiske forhandlinger

På vegne af Naalakkersuisut har jeg inviteret samtlige partier til indledende drøftelser af forslaget til finanslov for 2015. Jeg ser frem til at inddrage alle partier i det videre arbejde med forslaget til finanslov frem mod 2. og 3. behandlingen. Det er Naalakkersuisuts ambition, at der vedtages en holdbar og fremadrettet finanslov med det bredest mulige flertal.

Investeringer i fremtiden

En finanslov handler ikke blot om at sikre balance mellem indtægter og udgifter i et kortsigtet perspektiv. Det handler også om at foretage investeringer, som kan skabe strukturelle forbedringer for borgere og erhvervsliv på langt sigt.

Naalakkersuisut har et ønske om, at der investeres betydeligt i lufthavnsinfrastrukturen. Luftfartsinfrastrukturen er af ældre dato og generelt dyr i drift og har en opbygning der gør, at langt de fleste borgere ikke kan flyve direkte til deres destination, men ofte har brug for en eller flere mellemlandinge, uanset om de flyver indenlands eller til- og fra Grønland. Ligeledes understøtter den nuværende struktur ikke optimalt udviklingen af turismen som et væsentligt valutaindtjenende erhverv.

Naalakkersuisut ønsker, at der fokuseres på anlæg og udvidelse af lufthavnene i Ittoqqortoormiit, Tasiilaq, Qaqortoq, Nuuk og Ilulissat. Disse lufthavne foreslås ud fra en økonomisk og en samfundsmæssig betragtning, og vil udgøre kernen i Naalakkersuisut investeringsstrategi for lufthavne.

Infrastrukturen skal understøtte befordringsmønstret bedst muligt og give bedre muligheder for at udvikle erhvervslivet. Der er et udtalt behov for at investere i anlæg af nye lufthavne og udvide nogle af de eksisterende. Departementet for Bolig, Byggeri og Infrastruktur forbereder nu en sektorplan for luftfartsområdet med afsæt i optimering af det nationale trafikmønster.

Anlæg og udvidelse af lufthavnene i de fem førnævnte byer vil beløbe sig til over en milliard kroner. Det endelige finansieringsbehov afhænger af de faktiske lufthavnsløsninger, særligt banestørrelser. Der er foretaget analyser omkring flere af lufthavnene, men der udestår fortsat et arbejde med at afdække flere forhold, herunder behov og anlægsomkostninger. I forslaget til finanslov for 2015 er ikke afsat bevillinger til anlæggelse af lufthavne. Derimod er der afsat midler til områder, som bl.a. omfatter forundersøgelser, forarbejder, udarbejdelse af projektforslag vedrørende projekter, der er behandlet i Transportkommissionens betænkning.

Der vil i forbindelse med beslutningsprocessen vedrørende anlæggelse og udvidelse af lufthavnene være behov for at tage stilling til ejerskabsmodeller og finansieringsmodeller, herunder behovet for enten at Selvstyret optager lån eller lånet optages af et aktieselskab. Dette vil ske under behørigt hensyn til den fremtidige drift og gælds- og investeringsstrategien. Naalakkersuisut vil invitere til et seminar med partierne under FM 2015 for at afklare de politiske visioner og principper for prioriteringer på området. Det skal lede frem til et konkret oplæg om investeringer på Inatsisartuts efterårssamling i år.

Med disse ord overlader jeg Naalakkersuisuts forslag til finanslov for 2015 til Inatsisartuts velvillige behandling.